

Acta

van de Generale Synode Zwolle-Zuid

2008-2009

van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Hoofdstuk 7

Diaconaat

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap generaal-synodale publicaties via: publicaties@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Deputaten generale diaconale zaken

Artikel 82

18-04-2008

Algemene behandeling rapport deputaten generale diaconale zaken

Voorstel: deputaten generale diaconale zaken.

Materiaal:

rapport deputaten voor generale diaconale zaken.

Besluit 1:

het beleid van deputaten goed te keuren en hen onder hartelijke dank te dechargeren.

Besluit 2:

opnieuw deputaten generale diaconale zaken te benoemen en hen de volgende instructie te geven:

1.
 - a. plaatselijke kerken (diaconieën) informeren en adviseren in hun diaconale arbeid, gericht op het zijn van 'diaconale gemeente', zowel intern als in de samenleving;
 - b. ondersteunen en stimuleren van diaconale beleidsvorming, waaronder begrepen beleid dat vorm krijgt in diaconale samenwerking op bovenlokaal niveau; met het oog op het laatste: in nauw overleg met de diakenen en met de desbetreffende classis en gefaciliteerd door het Diaconaal Steunpunt voort te werken aan een ondersteunende en activerende diaconale overlegstructuur in elke classis;
 - c. in overleg met de deputaatschappen die verantwoordelijk zijn voor hulpverlening aan de buitenlandse kerken en christenen, de diaconieën wegen wijzen voor het betrekken van de plaatselijke gemeente, al dan niet geclusterd, bij die hulpverlening;
 - d. bevorderen van de deskundigheid van (individuele) diakenen, met name door het toegankelijk maken van informatie over zaken die in de diaconale praktijk regelmatig terugkomen, en door (het organiseren van) toerustingsactiviteiten;
2.
 - a. stimuleren van een goede relatie tussen de diakenen en de zorginstellingen op gereformeerde grondslag, zodat de diakenen voldoende informatie krijgen over wat deze instellingen kunnen doen en deze steunen door gebed en financiële steun vanuit de gereformeerde kerken;
 - c. bevorderen dat de onder 2a. bedoelde instellingen, door samenwerking of anderszins, een onderling afgestemd en behoeftegedekt zorgaanbod realiseren;
 - d. plaatselijke kerken die overwegen financiële steun te verlenen aan een bepaalde, op bovenprovinciaal niveau werkzame instelling, desgevraagd dienen met informatie over de betrokken instelling en met advies;
 - e. op verzoek van hulpverlenende instellingen die zich tot de kerken wenden met het verzoek om financiële steun, die verzoeken beoordelen en (bij gunstige beoordeling) een voor de kerken (diaconieën) bestemde aanbeveling afgeven;
 - f. op verzoek van een onder 2a bedoelde instelling, die beoogt om binnen de gereformeerde kerken een bestuurlijke medeverantwoordelijkheid te verankeren, een bestuurder van die instelling voor te dragen of te benoemen, die niet lid is van het generaal-diaconaal deputaatschap (GDD);
3. indien nodig initiatieven nemen om overheden te informeren over de zienswijze van de kerken inzake een aangelegenheid van diaconaal belang, in goed overleg met de deputaten voor de relatie tussen kerk en overheid;
4. goede studie te maken van onderwerpen die van belang zijn voor een bijbelse en actuele visie op de taak en werkwijze van diakenen, diaconieën en het diaconaat van de gemeente;

5. in samenspraak met aanpalende deputaatschappen te bezien, welke vormen van samenwerking en onderlinge afstemming van werkzaamheden mogelijk zijn, teneinde de door de kerken beschikbaar gestelde personele en materiële middelen zo doelmatig mogelijk te besteden;
6. de werkzaamheden verrichten binnen het vastgestelde budget;
7. aan de volgende synode rapport uitbrengen van de werkzaamheden en dat rapport drie maanden voor het begin van de volgende synode aan de kerken toe te sturen.

Grond:

Christus gaf aan zijn gemeente de opdracht voor iedereen het goede te doen, vooral voor onze geloofsgenoten (Galaten 6: 10), en zo daadkrachtig en dienstbaar aanwezig te zijn in de samenleving, te zorgen voor mensen die honger en dorst hebben of gebrek aan kleding, ziek zijn, gevangen zitten of dakloos zijn, om zo de liefde van Christus tastbaar te maken voor mensen in nood (Matteüs 25: 31-46 en Jakobus 1: 27).

Besluit 3:

in te stemmen met de continuering van het stimulerend beleid inzake de classicale overlegstructuur van diakenen.

Grond:

de ervaring leert dat diaconaal overleg op bovenlokaal niveau door kleine én grote diaconieën als stimulerend en verrijkend wordt ervaren. Deputaten hanteren, samen met het Comité voor de Centrale Diaconale Conferentie en de diaconaal consulent een groeimodel, waarbij in overleg met de classisdiakenen van onderaf gezocht wordt naar een goede structuur en invulling. Dat overleg geeft voldoende ruimte om in elke classis tot een passende structuur te komen.

Besluit 5:

aan deputaten op te dragen het geregeld contact met deputaten diaconale zaken van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK-DD) voort te zetten met onder meer aandacht voor mogelijkheden van samenwerking tussen beide bureaus in concrete diaconale projecten, maar ook contacten te onderhouden met daarvoor in aanmerking komende diaconale bureaus c.q. deputaatschappen uit andere kerkgenootschappen. Dit mede om optimalisering van het werk van het Diaconaal Steunpunt te bevorderen.

Grond:

op werkniveau bestaat er al goede samenwerking tussen de diaconale bureaus van GK en CGK. Om op die weg verder te gaan zullen de beide deputaatschappen voorwaardenscheppend en richtinggevend moeten zijn. Daarvoor is een geregeld overleg tussen beide deputaatschappen noodzakelijk. Aangezien kerken en diaconieën zich steeds meer richten op de mensen in hun omgeving en daarin ook gemeentes uit andere kerkverbanden tegenkomen is het goed om ook op landelijk niveau elkaar te kennen en waar nodig zinvol gebruik te maken van elkaars ervaring en deskundigheid.

Besluit 6:

deputaten ruimte te geven om zonodig studie te doen en onderzoek te verrichten naar diaconale zaken en in het bijzonder aandacht te geven aan de samenhang van diaconaat, pastoraat en missionaat. De kosten hiervan worden uit het beschikbare budget voor het Diaconaal Steunpunt voldaan.

Grond:

voor goede beleids- en visievorming is gedegen studie en onderzoek noodzakelijk. Het GDD heeft daarin inmiddels een goede traditie opgebouwd. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen (terugtrekkende overheid) zal de druk op het diaconaat van de gemeente toenemen. Des te noodzakelijker is het dat de diakenen hierin goede keuzen maken, vanuit een helder beeld en een doordacht beleid. Het Diaconaal Steunpunt kan daarvoor goed onderzoek niet missen.

NADERE REGELS VOOR DE WIJZE VAN UITVOERING VAN TAKEN

1. Deputaten maken voor de uitvoering van hun taken gebruik van een beroepskracht (diaconaal consulent). Daarbij gelden de volgende bepalingen:
 - a. de consulent wordt namens de gezamenlijke rechtspersoonlijkheid bezittende kerken aangesteld door het GDD, dat daartoe door de generale synode wordt gemachtigd. Het GDD oefent zowel formeel als materieel namens de generale synode de taken en bevoegdheden van de werkgever uit. De consulent geeft personele invulling aan een Diaconaal Steunpunt;
 - b. zijn aanstelling geschiedt op basis van een nauwkeurige omschrijving door het GDD van de taken en werkzaamheden van de consulent. De verspreiding in de tijd van de te verrichten activiteiten en de prioriteiten worden vastgelegd in een jaarlijks op te stellen programma. Aan de hand daarvan worden de taakstelling en de wijze van functioneren van de consulent en het Diaconaal Steunpunt regelmatig geëvalueerd;
 - c. in de rapportage van het GDD aan de volgende generale synode wordt een afzonderlijk verslag opgenomen van de werkzaamheden van de consulent;
 - d. voor de financiering van de beroepskracht (salaris e.d., bureau- en reiskosten en kosten voorlichtingsmateriaal en hulpmiddelen) wordt het GDD een budget toegekend, dat separaat zal worden toegezonden. Voor de besteding en verantwoording daarvan gelden de regels neergelegd in het desbetreffende generaal-synodale kader. De quaestor van de generale synode neemt het genoemde bedrag op in de omslag die wordt opgelegd aan de kerken, met de aanbeveling aan de kerken het aan de kosten van het Diaconaal Steunpunt toe te rekenen deel van de omslag te betalen uit de diaconale kas.
2. Het GDD onderhoudt contacten met andere generale deputaatschappen waar dit wenselijk is om op het uitvoeringsvlak de taken van de onderscheiden deputaten goed met elkaar te laten sporen en overlap te voorkomen.
3. Het GDD draagt, voorzover het van hem afhangt, ertoe bij dat in het overleg met betrokken andere deputaatschappen en instanties wordt voorzien in een passend kader voor afstemming van de toerustingsactiviteiten die van de verschillende zijden worden aangeboden aan kerkelijke ambtsdragers.
4. Het GDD en de consulent onderhouden contacten met de Theologische Universiteit en eventueel andere instellingen ten behoeve van de visievorming op en ontwikkeling van het diaconaat.
5. Het GDD en de consulent onderhouden contacten met de taakverwante organen van de Christelijke Gereformeerde Kerken om door het delen van inzichten en ervaringen respectievelijk het verlenen van onderlinge bijstand elkaar te verrijken en het risico van discontinuïteit in de dienstverlening aan de diakenen te verminderen.
6. In de taakomschrijving van de diaconale consulent wordt opgenomen dat de consulent contacten legt en onderhoudt met deskundigen die door hem kunnen worden geraadpleegd indien voor het beantwoorden van vragen van diakenen een bijzondere expertise is vereist.
7. Bij de uitvoering van de in besluit 6 onder 2c. en 2d. genoemde taken hanteren deputaten de volgende criteria:
 - a. de hulpverlening door de instelling moet op gereformeerde grondslag geschieden en moet dienstbaar zijn aan de beoefening van de christelijke barmhartigheid;
 - b. het doel en de wijze van de hulpverlening dienen overeen te komen met wat Gods woord ons over de dienst der barmhartigheid leert;
 - c. het beleid van de instellingen dient controleerbaar op de hulpverlening gericht, economisch verantwoord en op een optimale samenwerking met andere instellingen gericht te zijn;

- d. de financiële ondersteuning vanuit de diaconie moet gericht zijn op een leniging van nood en zo mogelijk strekken tot opbouw van de gemeente.
- e. het verzoek van instellingen om een quotum kan plaatsvinden op een drietal gronden:
 - i. ter financiering van een bepaald project, door middel van het indienen van concrete projectvoorstellen met een vastgestelde einddatum;
 - ii. bij de opstart van een nieuwe zorginstelling, voor een bepaalde periode;
 - iii. ter financiering van activiteiten die niet kostendekkend zijn, wanneer deze direct en aantoonbaar het gevolg zijn van identiteitsgebonden keuzes zoals:
 - noodzakelijk te maken meerkosten (dit in vergelijking met seculiere instellingen, zoals extra reiskosten, huisvestingskosten, extra kosten samenhangend met beperkte schaalgrootte enz.) ofwel:
 - het missen van inkomsten/opbrengsten (eventueel in vergelijking met seculiere instellingen, zoals bijvoorbeeld ontbrekende overheidssubsidies)

De beoordeling of aan deze criteria wordt voldaan, vereist overlegging door de betrokken instelling van jaarstukken, begroting, beleidsplan, meerjarenbegroting, zonodig een eigen beoordeling van de realisatie van het beleid alsmede een verslag van wat de instelling heeft gedaan met eventuele voorafgaande vragen of adviezen van de kant van het GGD.

Een aan de kerken gerichte aanbeveling tot het verlenen van financiële steun wordt door het GDD bondig gemotiveerd in een duidelijke relatie tot de hiervoor genoemde criteria.

Bespreking

Bij de bespreking zijn ds. C. van Dusseldorp, dr. H. Geertsema, drs. S.M.R. de Graaff-Hoekstra, ds. S. de Jong en prof. drs. K. Wezeman als deputaten vertegenwoordigd. Ook de diaconaal consulent, D.A. Prins is aanwezig.

De voorzitter van het deputaatschap introduceert het onderwerp. Hij onderscheidt binnen het diaconaat drie niveaus: de ambtsdrager zelf, het college van diakenen en de diaconale gemeente. Tot op heden voltrok zich het werk van het steunpunt voornamelijk op niveau 1 en 2. Op het eerste niveau is de toerusting tot de taak van de ambtsdrager zelf in beeld binnen de gemeente en komen ook de vragen om de hoek hoe die taak zich verhoudt tot die van de ouderlingen. Op het tweede niveau draait het om de versterking van het college. Te denken valt dan aan classicale ontmoetingen, informatie over hulpverleningsinstellingen die door de kerken worden gesteund en onderlinge solidariteit. Het derde niveau is momenteel het meest in het oog springend. Je merkt dat, mee door ontwikkelingen in de samenleving op politiek en sociaal terrein, het vraagstuk van de diaconale gemeente meer en meer de nadruk krijgt. De opdracht uit Galaten 6 om het goede te doen aan allen is wel eens te veel blijven steken in het verleden bij de op dit gedeelte volgende bijzin: inzonderheid aan de geloofsgenoten. Er bestaat merkbaar een verlangen in de kerken om in de samenleving actief te zijn om ook op deze manier te wijzen op Christus en zijn werk van verlossing. Hier raken missionaat en diaconaat elkaar. Op dit gebied is er nog veel te winnen aan verdieping en visievorming. In overleg met bijvoorbeeld de TU in Kampen wordt daar ook hard aan gewerkt.

Samenvattend: als diaconale deputaten gaan we graag verder, samen met de diaconaal consulent, op de weg die uitgezet is in de afgelopen jaren.

In de eerste ronde van de bespreking wordt aandacht gevraagd voor de diaconale overlegstructuur in de classis. Naar de indruk van een aantal afgevaardigden functioneert dat minder dan gewenst. Op de reguliere classisvergaderingen zijn geen diakenen aanwezig. Het diaconale overleg is daarmee niet verankerd in de kerkelijke vergaderstructuur en afhankelijk van de inzet van afzonderlijke diaconieën. Als je dat gegeven samenneemt met het feit dat de diverse ambten elkaar steeds meer inhoudelijk gaan overlappen, zou het dan niet zinvol zijn hierover nog eens na te denken? Op welke wijze grijpen pastoraat, diaconaat en missionaat in elkaar?

Aansluitend daarop wordt opgemerkt dat we als kerken nog lang niet als tweede natuur hebben om om te zien naar allen. Een afgevaardigde had, zo zei hij, als ouderling met weinig kennis van het diaconaat, het rapport voorgelegd aan de diakenen in zijn provincie met de vraag om commentaar. Er kwam één reactie... We doen dus iets niet goed, maar wat?

Passen deputaten niet iets teveel op de winkel in plaats van hier echt een punt van te maken? Dat vraagt om een activerende en enthousiasmerend deputaatschap en steunpunt. Diakenen hebben iets te zeggen aan een gemeente en een kerkenraad! Is het steunpunt niet teveel een informatiebron en vraagbaak, en iets te weinig een luis in de diaconale pels van de kerken?

Deputaten geven in de beantwoording aan de vraag of de diaken nu wel of niet tot de kerkenraad behoort nu niet te beantwoorden. Er is zeker overlap in taken, maar een als het ware ineenschuiven van de beide ambten is onwenselijk. Wie onderscheidt, scheidt niet meteen. Integendeel. Een scherp onderscheid voorkomt dat zowel het een als het ander verwatert. Dat neemt uiteraard niet weg dat goed overleg binnen de kerkenraad meer dan noodzakelijk is. Op diaconaal gebied ontwikkelt de gemeente zich onder leiding van de diakenen. Daarin zie je componenten als aansturing en leiding geven, punten die aan de kerkenraad in zijn geheel zijn opgedragen.

Het is zeker de bedoeling dat de diakenen meer doen 'dan op de winkel passen'. Er is inmiddels een behoorlijk groot onderzoek geweest naar welke vragen en mogelijkheden er bij de plaatselijke diaconieën leven en welke competenties daarvoor nodig zijn. Dat onderzoek is afgerond, maar de presentatie moet nog komen.

Een verlangen om in kerkverbandelijke vergaderingen vertegenwoordigd te zijn, leeft er bij de gemiddelde diaken niet. Hij is meer een man van de praktijk. Toegegeven moet worden dat niet in alle classes het diaconaal overleg goed op de rails staat. Dat is jammer, omdat wanneer het wel functioneert, dat als zeer stimulerend en motiverend wordt ervaren. Zo'n 20 van de 31 classes zijn actief op dit gebied. Maar het blijft een zaak van de plaatselijke diaconieën om dit vorm te geven. In het verleden is vaker van bovenaf geprobeerd dit op te zetten, maar de praktijk leert dat dat geen zin heeft. Er moet een regionaal draagvlak liggen. Een topdown benadering werkt niet.

Concluderend stelt voorzitter Van Dusseldorp dat het deputaatschap de lijnen die binnen de synode worden getrokken uitdrukkelijk ervaart als en ondersteuning van het beleid. In toenemende mate worden de kerken via hun diaconieën een speler in het maatschappelijk veld. Deputaten zullen er alles aan doen om dat profiel te versterken.

Een ander gesprekspunt is de financiering van diverse hulpverleningsorganisaties. Wat te doen met het gegeven dat zo'n 50% van de cliënten van 'De Driehoek' van niet-vrijgemaakte huize zijn? Heeft dat consequenties voor de financiering? Daarnaast melden deputaten dat de solidariteit onder druk staat. Hoe zorgen we ervoor dat de dingen die werkelijk moeten gebeuren ook daadwerkelijk gebeuren? Het lijkt er nu wel eens op dat de tendens is: verzin een slim project – dan volgt de financiering vanzelf. Gaat dat niet ten koste van de 'reguliere' zorginstellingen waaraan we ons verbonden hebben?

Deputaten antwoorden dat bij de ondersteuning van instellingen sterk gekeken wordt naar de totale financiering ervan. Sommige zijn geheel afhankelijk van de kerken, andere ontvangen bijvoorbeeld ook reguliere overheidssteun. Op de vraag of andere kerken niet bij zouden moeten dragen aan de financiering van 'De Driehoek' hebben deputaten ten principale geen antwoord. Zij willen aanspreekbaar zijn op hun verantwoordelijkheid om deze instelling overeind te houden, omdat ze een belangrijke taak vervult binnen de kerken.

De basis van het beleid is dat instellingen hun eigen broek ophouden. Maar diaconaat en krampachtigheid gaan niet goed samen. Waar hulp nodig is, zal die geboden worden, indien mogelijk. Dat veel nu via projecten gaat vindt zijn oorzaak in wat Amersfoort-Centrum daarover besloot. Transparantie in de geldstromen wordt van groot belang geacht. Het gaat dus niet zozeer om 'slimme' projecten, als wel om projecten die helder communiceren waarvoor het geld bedoeld is.

Vanuit de vergadering blijkt de behoefte om het werk van het deputaatschap en van de diakenen in de besluitvorming meer te verankeren in de Bijbel. Een amendement van Van Zuijlekom e.a. om in de grond een gedeelte uit Galaten en Matteüs aan te halen wordt door deputaten overgenomen.

Een amendement van Jonkman om nadere studie te doen naar de verhouding pastoraat, missionaat en pastoraat, gekoppeld aan besluit 2 wordt door deputaten afgeraden. Nadere studie vormt het probleem niet, maar het is niet zinvol deze te koppelen aan de classicale overlegstructuur. Indiener en deputaten vinden elkaar in een verwoording van deze specificatie in de studie in besluit 6.

De besluiten zijn met algemene stemmen genomen.

Artikel 83

05-09-2008

Benoeming deputaten generale diaconale zaken

Op voordracht van het moderamen benoemt de synode de volgende deputaten generale diaconale zaken:

<i>primi</i>	<i>afredend</i>	<i>secundi:</i>
A. Bruijnis, Zwolle	2017	G.J. Slotman, Dalfsen
C. van Dusseldorp, Capelle a/d IJssel (s)	2011	J. Serier, Groningen
H. Geertsema, Zwolle	2011	J.P. van Buuren, Zwolle
S.M.R. de Graaff-Hoekstra, Hattem	2014	
L.G. van der Heide, Boerakker	2017	
W. Kleefsman, Wildervank	2011	
G.J. Koop, Wezep	2017	
J. Los, Amersfoort	2017	
K.J. Noorman, Zwolle	2017	